

NHỮNG BẤT LỢI VỀ VIỆC ĐÓNG BHXH VÀ TỶ LỆ HƯỞNG LƯƠNG HƯU ĐƯỢC HƯỞNG ĐỐI VỚI NGƯỜI LAO ĐỘNG TỪ NGÀY 01/01/2018

Kể từ ngày 01/01/2018, người lao động sẽ phải đối mặt với những điểm bất lợi hơn so với trước liên quan đến việc hưởng lương hưu hàng tháng, cụ thể như sau:

- **Hưởng tỷ lệ lương hưu thấp hơn trước so với cùng điều kiện đóng bảo hiểm như trước nếu không thuộc trường hợp được hưởng lương hưu ở mức tối đa (75% mức lương bình quân);**
- **Phải đóng phí BHXH thêm 5 năm so với trước đây để được hưởng tỷ lệ lương hưu tối đa; Theo đó, lao động nữ phải đóng BHXH từ đủ 30 năm, lao động nam phải đóng BHXH ít nhất 35 năm mới được hưởng tỷ lệ lương hưu tối đa (là bằng 75% mức lương bình quân đóng BHXH);**
- **Đối với người lao động có đủ 20 năm đóng BHXH trở lên nhưng thuộc trường hợp bị suy giảm khả năng lao động được nghỉ hưu sớm hơn trường hợp bình thường, khi đó, người lao động phải đối mặt với tỷ lệ lương hưu thấp hơn trước, thậm chí thấp hơn mức 45% nếu tại thời điểm nghỉ hưu người lao động chỉ có đủ 20 năm đóng BHXH;**
- **Số tiền đóng bảo hiểm hàng tháng nhiều hơn trước tương ứng với việc lương thực nhận mỗi tháng sẽ bị trừ thêm một khoản phí để đóng BHXH do tiền lương tháng là căn cứ đóng BHXH sẽ là TỔNG mức lương, phụ cấp lương và các khoản bổ sung khác.**

Từ trước đến nay, hầu hết người lao động luôn quan tâm đến chế độ hưu trí, lương hưu cũng như điều kiện để được hưởng lương hưu tối đa sau khi nghỉ hưu. Việc hưởng lương hưu liên quan mật thiết đến quyền lợi của người lao động. Bên cạnh việc hưởng BHXH một lần khi nghỉ việc, mục tiêu khác mà đa số người lao động hướng đến để có cuộc sống ổn định về sau đó là được hưởng lương hưu hàng tháng.

Theo quy định tại khoản 1 Điều 56 Luật BHXH, tại thời điểm hiện tại (năm 2017), thời gian đóng BHXH để người lao động đủ điều kiện được hưởng lương hưu là một khoảng thời gian dài tương đương với ít nhất là 20 năm đóng BHXH. Lao động nữ sau khi đóng BHXH đủ 25 năm và lao động nam là 30 năm thì người lao động có thể hưởng lương hưu với tỷ lệ tối đa là 75% của mức bình quân tiền lương hàng tháng mà người đó đã đóng BHXH. Tuy nhiên, nếu nghỉ hưu từ thời điểm 01/01/2018 thì theo quy định tại khoản 2 Điều 56 Luật BHXH, người lao động sẽ phải chịu những bất lợi nêu trên.

Bài viết dưới đây sẽ phân tích chế độ hưởng lương hưu hàng tháng theo quy định trước và từ sau ngày 01/01/2018, từ đó phân tích chi tiết các điểm bất lợi đã nêu.

1. Về điều kiện hưởng lương hưu: Điều kiện để người lao động được hưởng lương hưu hàng tháng cụ thể như sau:

- Khi nghỉ việc có đủ 20 năm đóng BHXH trở lên; và
- Đạt đến một số tuổi nhất định tùy vào từng trường hợp, cụ thể:
  - o Nam đủ 60 tuổi, nữ đủ 55 tuổi; hoặc
  - o Nam từ đủ 55 tuổi, nữ từ đủ 50 tuổi và có đủ 15 năm làm nghề hoặc công việc nặng nhọc, độc hại, nguy hiểm hoặc có đủ 15 năm làm việc ở nơi có phụ cấp khu vực hệ số 0,7 trở lên; hoặc
  - o Người lao động từ đủ 50 tuổi đến đủ 55 tuổi mà trong thời gian đóng BHXH có đủ 15 năm làm công việc khai thác than trong hầm lò; hoặc
  - o Người bị nhiễm HIV/AIDS do tai nạn rủi ro nghề nghiệp;
  - o Hoặc một độ tuổi khác tùy thuộc vào các công việc đặc thù.

2. Mức lương hưu hằng tháng:

Mức lương hưu hàng tháng của người lao động = tỷ lệ hưởng lương hưu hằng tháng * mức bình quân tiền lương các tháng đã đóng BHXH.

Trong đó, tỷ lệ hưởng lương hưu của người lao động khi nghỉ hưu có sự khác biệt căn cứ vào thời điểm nghỉ hưu, cụ thể như sau:

- Đối với người lao động **nghỉ hưu từ ngày 01 tháng 01 năm 2016 đến trước ngày 01 tháng 01 năm 2018**, tỷ lệ hưởng lương hưu được tính như sau:
  - o Nữ = 45% (tương ứng với 15 năm đầu tiên đóng BHXH) + 3% cho mỗi năm vượt quá 15 năm, nhưng tỷ lệ tối đa không vượt quá 75%;
  - o Nam = 45% (tương ứng với 15 năm đầu tiên đóng BHXH) + 2% cho mỗi năm vượt quá 15 năm, nhưng tỷ lệ tối đa không vượt quá 75%;

Như vậy, khi đủ điều kiện hưởng lương hưu, tức là khi đã có đủ 20 năm đóng BHXH trở lên thì:

- o Lao động nữ sẽ đương nhiên hưởng tỷ lệ 60% và sẽ đạt được tỷ lệ tối đa 75% khi có đủ 25 năm đóng BHXH;
  - o Lao động nam sẽ đương nhiên hưởng tỷ lệ: 55% và sẽ đạt được tỷ lệ tối đa 75% khi có đủ 30 năm đóng BHXH.
- Đối với người lao động **nghỉ hưu từ ngày 01 tháng 01 năm 2018 trở đi**, tỷ lệ hưởng lương hưu được tính như sau:
    - o Nữ = 45% (tương ứng với 15 năm đầu tiên đóng BHXH) + 2% cho mỗi năm vượt quá 15 năm, nhưng tối đa không vượt quá 75%;
    - o Nam = 45% (không được tính cho 15 năm đầu tiên như trước mà thời gian dài hơn như nêu sau đây) + 2% cho mỗi năm vượt quá 15 năm nhưng tối đa không vượt quá 75%;

Mức 45% được tính như sau:

- nếu nghỉ hưu năm 2018, 45% sẽ được tính cho 16 năm đầu tiên đóng BHXH;
- nếu nghỉ hưu năm 2019, 45% sẽ được tính cho 17 năm đầu tiên đóng BHXH;

- nếu nghỉ hưu năm 2020, 45% sẽ được tính cho 18 năm đầu tiên đóng BHXH;
- nếu nghỉ hưu năm 2021, 45% sẽ được tính cho 19 năm đầu tiên đóng BHXH;
- nếu nghỉ hưu năm 2022 trở đi, 45% sẽ được tính cho 20 năm đầu tiên đóng BHXH.

Như vậy, khi đủ điều kiện hưởng lương hưu, tức là đã có đủ 20 năm đóng BHXH trở lên thì:

- o Lao động nữ sẽ đương nhiên hưởng tỷ lệ 55% và sẽ đạt được tỷ lệ tối đa 75% khi có đủ 30 năm đóng BHXH;
- o Lao động nam sẽ đương nhiên hưởng tỷ lệ: 53% (nếu nghỉ hưu năm 2018; tỷ lệ này giảm dần cho đến 45% năm 2022) và sẽ đạt được tỷ lệ tối đa 75% khi có đủ 35 năm đóng BHXH.

Để hiểu rõ hơn cách tính tỷ lệ lương hưu vui lòng xem ví dụ tại phần 3 bài viết này.

3. Những điểm bất lợi:

Từ cách tính như trên, người lao động nghỉ hưu từ ngày 01/01/2018 trở đi sẽ phải đối mặt với những điều bất lợi sau:

- (i) Tỷ lệ hưởng lương hưu của người lao động sẽ thấp hơn trước tại thời điểm đủ điều kiện hưởng lương hưu (tại thời điểm đóng bảo hiểm đủ 20 năm). Cụ thể với lao động nữ tỷ lệ hưởng lương hưu bị giảm 5% và lao động nam bị giảm tối đa 10% so với trước.
- (ii) Đặc biệt, đối với người lao động có đủ 20 năm đóng BHXH trở lên nhưng thuộc trường hợp bị suy giảm khả năng lao động được nghỉ hưu sớm hơn trường hợp bình thường, khi đó người lao động còn phải đối mặt với mức lương hưu thấp hơn trước.

Ví dụ:

Ông A 58 tuổi, làm việc trong điều kiện bình thường, bị suy giảm khả năng lao động 61%, có 26 năm đóng BHXH, tỷ lệ hưởng lương hưu của bà A được tính như sau:

- o Trong trường hợp nghỉ hưu trước 01/01/2018:
  - 15 năm đầu được tính bằng 45%;
  - Từ năm thứ 16 đến năm thứ 26 là 11 năm, tính thêm: $11 \times 2\% = 22\%$;
  - Tổng các tỷ lệ trên là: $45\% + 33\% = 78\%$ tuy nhiên chỉ tính tối đa bằng 75%;
  - Ông A nghỉ hưu trước tuổi 60, thời gian nghỉ hưu sớm là 2 năm nên tỷ lệ hưởng lương hưu bị tính giảm đi 4% (mỗi năm nghỉ hưu trước tuổi quy định thì giảm 2%);

Tỷ lệ hưởng lương hưu hằng tháng của Ông A lúc này là $75\% - 4\% = 71\%$.

- o Trong trường hợp nghỉ hưu năm 2020:
  - 18 năm đầu được tính bằng 45%;

- Từ năm thứ 19 đến năm thứ 26 là 8 năm, tính thêm: $8 \times 2\% = 16\%$;
- Tổng các tỷ lệ trên là: $45\% + 16\% = 61\%$;
- Ông A nghỉ hưu trước 2 năm nên tỷ lệ hưởng lương hưu tính giảm 4%;

Tỷ lệ hưởng lương hưu hằng tháng của Ông A lúc này là $61\% - 4\% = 57\%$ (Tỷ lệ này còn thấp hơn nếu nghỉ vào năm 2022 trở đi)

Như vậy, với cùng một điều kiện như nhau nhưng lao động nam nghỉ hưu từ 01/01/2018 sẽ phải chịu tỷ lệ lương hưu thấp hơn trước, cụ thể với ví dụ trên là chỉ được tỷ lệ 57% thay vì 71%.

- (iii) Bên cạnh đó, do không có quy định mức thấp nhất của tỷ lệ hưởng lương hưu hàng tháng, nên người lao động có thể sẽ phải chịu tỷ lệ thấp hơn cả 45%.

Ví dụ:

Ông A 58 tuổi, làm việc trong điều kiện bình thường, bị suy giảm khả năng lao động 61%, có 20 năm đóng BHXH, nghỉ hưu năm 2022 thì tỷ lệ hưởng lương hưu sẽ tính như sau:

- o 20 năm đầu được tính bằng 45%;
- o Ông A nghỉ hưu trước 2 năm nên tỷ lệ hưởng lương hưu tính giảm 4%;

Như vậy, tỷ lệ hưởng lương hưu hằng tháng của Ông A là $45\% - 4\% = 41\%$

- (iv) Thời gian đóng BHXH để đạt được tỷ lệ hưởng lương hưu tối đa bị kéo dài thêm 5 năm cho cả lao động nam và lao động nữ. Có nghĩa là thay vì trước đây lao động nữ chỉ cần đóng bảo hiểm đủ 25 năm và với lao động nam là 30 năm thì người lao động đã có thể hưởng lương hưu với tỷ lệ tối đa là 75% nhưng nếu nghỉ hưu kể từ 01/01/2018 thì để được hưởng tỷ lệ 75% thì lao động nữ phải đóng bảo hiểm đủ 30 năm và với lao động nam là đóng bảo hiểm đủ 35 năm.
- (v) Ngoài ra, kể từ ngày 01/01/2018, tiền lương tháng làm căn cứ đóng BHXH sẽ là **TỔNG mức lương, phụ cấp lương và các khoản bổ sung khác** (các khoản xác định được mức tiền cụ thể cùng với mức lương thỏa thuận trong hợp đồng lao động và trả thường xuyên trong mỗi kỳ trả lương). Mặc dù tỷ lệ đóng BHXH hàng tháng của người lao động (8%) và người sử dụng lao động (18%) là không thay đổi, nhưng do căn cứ tiền lương đóng bảo hiểm tăng lên nên số tiền người lao động sẽ phải đóng bảo hiểm nhiều hơn so trước. Như vậy, tiền lương thực nhận hàng tháng của người lao động sẽ bị trừ đi nhiều hơn.

4. **Tóm lại**

Theo quy định về việc đóng và hưởng lương hưu áp dụng kể từ ngày 01/01/2018 thì số tiền đóng bảo hiểm xã hội hàng tháng của người lao động sẽ tăng lên so với trước. Người lao động sẽ phải đóng BHXH thêm thời gian từ 5 tới 10 năm để có thể đạt tỷ lệ tối đa hoặc sẽ phải chịu một tỷ lệ thấp hơn so với cùng điều kiện trước đây. Lương hưu hàng tháng có thể không đổi hoặc cao hơn trước bởi dù tỷ lệ thấp hơn nhưng căn cứ tính lương hưu là tiền đóng bảo hiểm

Văn phòng luật sư TriLaw

tăng lên. Tuy nhiên, nếu căn cứ tính lương tăng và vẫn áp dụng tỷ lệ như trước 01/01/2018 thì lương hưu hàng tháng sẽ còn cao nữa.

5. Bài viết này được thực hiện dựa trên các căn cứ pháp lý:

- Điều 54, 56 Luật bảo hiểm xã hội 2014;
- Điều 7 Nghị định 115/2015/NĐ-CP;
- Điều 15, 17 Thông tư 59/2015/TT-BLĐTBXH.

Minh Hoàng & Như Hậu-VPLS TriLaw